סדר הסליחות

ימי רצון

עם הליכות והנהגות
לחודש אלול

בי"ו עמ"י עש"ץ

סדר הסליחות

ימי רצון

עם

הליכות והנהגות לחודש אלול

מאת הגאון

הרב **אלעזר זאב רז** שליט"א

מח"ס שו"ת "מציון אורה" ושא"ס, רבה של תל ציון

יו"ל על ידי מכון "מתן תורה" ירושלים

אלול ה'תשע"א

יתר ספרי המחבר:

פרי עץ הדר

ד' חלקים

כשרות ארבעת המינים

ולקחתם לכם

ג' חלקים

הלכות קנין
ונטילת ארבעת המינים

אור שבעת הימים

סדר ישיבה בסוכה

אור שבעת הימים

הושענא רבה

מציון אורה

שו"ת בארבעת חלקי שו"ע

קן משולח

הלכות שילוח הקן

©

כל הזכויות שמורות

להזמנות

ובכל עניני הספרים:

מוסדות מתן תורה

ת.ד. 57124 ירושלים

טלפקס: 02-970-9118

ספר

ימי רצון

חודש אלול

א. כל איש יהודי טהור לב, מצפה מייחל ומתגעגע לקרבת האדון האל הגדול ישתבח שמו. והנה הגיעו ימים הללו ימי "אלול", אשר באמצעותם זוכין לדבוק באל יתעלה.

ב. כל רגע ורגע בחודש "אלול" הוא יקר מיקר, ואל לנו להחמיצו בדברים בלתי תכליתיים. וימים הללו נקראים "ימי רצון", כי רצון האדם מסוגל לדבוק ברצון בוראו. ואשר על כן אין ראוי לטייל ולהתענג בחודש הזה.[א]

א. אמנם התשובה טובה בכל עת, מ"מ בחודש אלול הוא מובחר ומוכן יותר וכו', לפי שימים אלו הם ימי רצון מעת שנבחרנו לעם וכו'. (חיי אדם כלל קלח). ובספר אור המאיר הובא באלף המגן (סימן תקפא אות ב) כתב טעם שנקראו "ימי רצון", כי רצון האל יתברך בבריאה היתה שיעבדוהו, והנה עתה בימי אלול כל אחד מישראל מתעורר למטרה זו, ונמצא שנשלם כונות "ורצון" האל יתברך. וכתב רבי ירוחם הלוי ממיר בדעת חכמה ומוסר (ח"ב עמוד רלב): ומה גם בימי אלול שחז"ל קראום "ימי רצון" וכו', מה גדול ויקר הוא "רגע אחד" מימים אלו. ועד כמה על האדם לחוס אז על כל 'שעה קלה' שעוברת. ע"כ. ובספרו חבר המאמרים (סוף מאמר פט עמוד רסה) כתב: "וכמה חייב האדם להזהר

בימים אלו לחוס על כל רגע ורגע להזדרז שלא להחמיץ אף רגע אחד, כי רק בימים אלו תלויה כל הצלחתו לזכות שתעשה לו סם חיים". וכל שכן ב'עשרת ימי תשובה', שכתב מה"ר אליעזר פאפו בפלא יועץ (ערך תשובה): שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפלה, כהפרש האור מן החושך וכו'. ע"ש.

אין זמן פנוי באלול

ומעשה היה, שאפילו "הסמכה" לא רצה גדול אחד ליתן. וכך היה המעשה, בבחור מופלג שלמד בישיבה באחת מערי רומניה, ונשלח מהישיבה לעיר המרוחקת ניאמצ' להגאון הצדיק ר' חיים מרדכי רוללר שיסמיכהו ב"סמיכת חכמים". הבחור שהגיע ברכבת לאחר מסע מפרך, בא לבית הרה"צ הנזכר בתחילת חודש אלול ויקבלהו הרה"צ בספר פנים יפות, וישאלהו לחפצו. ולאחר ששמע בקשתו קרא בקול תמיהה: "בארבעים יום אלה"?! "לא בני! בימים אלה אין לי זמן אף לרגע, חזור למקומך לחיים ולשלום, ואחר הסוכות תחזור ותבא וארא למלא בקשתך". וכן הוה. הובא בספר "ובכן צדיקים" (עמוד טו).

עוד מעשה המלמד לקח לאיזה ענין בלבד לנצל הזמן, רק לענין תורה ותשובה וכו': הנה הג"ר יחזקאל לוינשטין כתב בספרו אור יחזקאל (ח"ב עמוד מג): הנה שאלני אחד מבני הישיבה, האם מחובתו להתעסק בימים אלו ב"מגבית" לדבר מצוה. לא ידעתי ממש מה לענות לאותו שואל. רק שאלתיו "ומה בנוגע לעבודת אלול וההכנה לראש השנה". וכו', נתפסים אנו לקטנות ואת עיקר העבודה האמיתית משכיחים אנו מעצמנו. עכ"ל.

מיעוט רפואת הגוף עבור רפואת הנפש

ובספר "ובכן צדיקים" (עמוד כא) מספר שהג"ר יצחק בלזר זצ"ל היה במעון קיץ. והיה צריך על פי פקודת הרופאים להשאר עוד ולעשות אמבטיות לבריאותו. וכשהגיע ראש חודש אלול, הפסיק באמצע, ונסע משם.

ועל הגאון רבי אלעזר ממונקאטש סיפר תלמידו (בספר דרכי חיים ושלום עמוד רלא) שעל פי הרוב בחודש אב במקומות הרחצה (לצורך רפואתו) היה לבבו שואף זורח תמיד בכל האפשרות שיעלה בידו לגמור תהלוכות עסקי צרכי רפואת הגוף

ג. כל מאורע אשר אירע בתאריך מסויים בשנים עברו אפילו לפני מאות בשנים, הנה אותו תאריך חתם וקבע חותמו, ומידי שנה בשנה בהגיע אותו תאריך, מתעורר כביכול אותו מאורע שוב.[ב] ובכן, בשנה

עוד לפני חודש אלול, ועל שבת מברכין יוכל לבא לביתו, כדי לעסוק בצרכי 'רפואת הנפש' והכנת 'ימים הנוראים' לתיקון עולם וכו'.

ב. מצינו בשבת (דף קכט:), שיצא בעצרת מזיק אחד 'טבוח' שמו, שאלמלא קבלו ישראל התורה, היה ח"ו טובח לבשרם ודמם. ואשר על כן, אין מקיזין בערב עצרת, וכמו כן בכל ערב יום טוב משום עצרת. וכ"כ הרמ"א (בסימן תסח ס"י). נמצא שמתעורר המזיק ההוא כל 'ערב עצרת' כי לכן נאסר ההקזה. וע"ע בכף החיים (שם). וע"ע כיוצ"ב בתוספות (סוטה יד.). וצע"ק בבן יהוידע (שבת שם).

האורות חוזרים להאיר

גם מצינו במידה טובה מרובה, כי ה"אורות" של החגים, מתעוררים בכל שנה. וז"ל החיד"א בספר לב דוד (פרק לא לשבועות): הלא לאמונה מודעת זאת בכל הארץ, כי הימים טובים מידי שנה בשנה עושין מעין מלאכתן, כימים הראשונים ומתגלים בשמים ממעל וכו'. עוד כתב שם (פרק ל): וכשם שבימים ההם ע"י התעוררות ישראל ליטהר (בימי העומר, טרם מתן תורה) ממרום שלח שפע קדוש להיותם עזרם ומגינם, כן עתה אם ישים אליו ליבו וכו'. עוד כתב כיוצ"ב שם (בפרק כט) לענין פורים. ע"ש. כמו כן נודע ב'ליל פסח' מתגלים אורות גדולים בכל שנה מקטנות לגדלות גדולה, כעין האור שיצאו ממצרים. עיין בשער הכוונות (ענין פסח). וכן כתב ה"ר משה חיים לוצאטו, בספר דרך השם (ח"ד פרק ז): "שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מן הזמנים, הנה בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התקון ההוא במי שקבלו" וכו' ע"כ. (ושם הזכיר שלכן הוא בכל שבת וחג יש ציווים כאלו וכאלו). וע' בספרנו אור שבעת הימים (הלכות סוכה עמוד ב). ודבר זה נודע ומפורסם. ואף לענין 'יום

שיצאו ישראל ממצרים, הסיתום ערב רב לעשות העגל, ועלה משה רבינו למרום לבקש רחמים ורצון וסליחה מאת האל. ושוב בראש חודש אלול עלה למרום משך ארבעים יום נוספים עד יום הכיפורים, ועמד בתחנונים לפני האל, והוא יתברך קבלם ברצון. ובכך נקבעו ארבעים ימים הללו ל"ימי רצון" וימי תשובה.ג

הולדתו' של אדם כן הוא, כמו שמצינו (במגילה יג:) שחודש אדר שבו נולד משה עזר לבני ישראל בגורל של אותו המן הרשע. וע"ע בירושלמי (פ"ג דר"ה ה"ח די"ז:) שמשמע שב'יום הולדת' של האדם, מזלו עוזר לו.

סדר זמני עליית וירידת משה מההר

ג. הנה מעמד הר סיני היה בסיון, ומשה היה אז בהר ארבעים יום הראשונים, וירד בתמוז ושיבר הלוחות מפני עשיית העגל. ושוב עלה תיכף להתפלל עוד ארבעים יום שיסלח להם, וירד בראש חודש אלול, והודיע לישראל. ושוב עלה ארבעים יום אחרונים עד יום הכפורים, ונאמר לו 'סלחתי כדברך'. וראה בפרשת עקב. וע"ע רש"י בתענית (דף ל:). ובתוספות ב"ק (דף פב. ד"ה כדי). וע"ע בטור (סימן תקפא) וכף החיים (שם אות יג יד). וז"ל הרב חיי אדם (כלל קלח): באהבת ה' את עמו הרבה להיטיב אותנו וצונו לשוב לפניו בכל עת שנחטא. ואף שהתשובה טובה בכל עת, מ"מ חודש אלול הוא מובחר ומוכן יותר וכו', לפי שימים אלו הם 'ימי רצון' מעת נבחרנו לעם. שכשחטאו ישראל בעגל וכו' עלה משה בראש חודש אלול ונשתהה שם עד יום כיפור שהיה גמר כפרה. ואיתא בתנא דבי אליהו "ישראל היו 'נוהגין כל אותם הימים צום ותענית' ויום אחרון שבכולם דהיינו בעשרה בתשרי גזרו תענית ולנו בתענית. לפיכך נקבע אותו יום דהיינו 'יום הכיפורים' לכפרה לעולם". ולפי שהיו ימים אלו ימי רצון מאז, לכן "בכל שנה ושנה" מתעורר עוד הרחמים למעלה והם ימי רצון. עכ"ל.

תפילה על הרחוקים

טו. מעשה בזמן האריז"ל, שקרה לבן אחד של אחד הרבנים הגדולים שנשתמד, והיה בצער גדול ובא לפני האריז"ל, ולימדו שיתפלל על בנו בברכת "השיבנו" ובכונה. וכך היה שחזר לדת ישראל.יב

טז. וכן ראוי לכל אחד שיתפלל בברכת 'השיבנו' על איזה מקרוביו ומשכניו וחבריו הרחוקים מהאמת. וכן על

והחיד"א בעבודת הקודש (אות רמג) כתב בזה, והובא בכף החיים (סימן תקפא אות כד): "חודש אלול זמן תשובה לכל הוא. ויזהר לפשפש במעשיו. וטוב וישר שבכל לילה קודם שישן, טרם אמירת וידוי יפשפש ויחפש דרכיו ובמעשיו באותו יום, ויתודה וישוב. וכן יעשה מראש חודש אלול עד יום הכיפורים. והיה צריך לעשות כן כל ימיו בכל לילה כמעשה הצדיקים קראו בשמותם מארי דחושבנא. ולפחות כה יעשה בארבעים יום הנוראים הללו". ע"כ.

עצה טובה

ונראה שאם יצר הרע מונעו מלעשות כן באורך, אזי יעשה כן "בקיצור" כלומר תוך איזה רגעים, ואולי עי"ז יוכל אח"כ להתחזק בדבר יותר. וה' לא ימנע טוב לתמימים.

יב. כן כתוב בשער רוח הקודש (דף כד. ובדפוס הרב עשוש עמוד רמו). ושם כתב בזה"ל: כבר ידעת כי בברכת "השיבנו אבינו לתורתך", שבתפילת י"ח היא ב"בינה" הנקראת "תשובה". ולכן בהגיעך בברכה זו בתפילתך תאמר תפלה זו קודם החתימה: "יהי רצון מלפניך ה' או"א שתחתור חתירה מתחת כסא כבודך ותקבל בתשובה את 'פלוני בן פלוני' כי ימינך פשוטה לקבל שבים. ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה" ובמילת "ימינך" תכוין אל ספירת "החסד" הנקרא ימין, ותכוין בה שהיא הוי"ה נקודה בסגול כל ארבע אותיותיה. והנה ה'חסד' נקשר עם 'בינה' הנקרא 'ימין' ו'תשובה'. ותכוין שיפשוט יד ימינו הנקרא חסד כדי לקבלו בתשובה

כלל ישראל שהרבה הרבה מהם רחוקים מהדת לצערנו כאשר עינינו רואות.'יג

סדרי הלימוד

יז. בימים הללו ימעט קצת מפלפולו ומחיבוריו ומעיונו, ואל יבטל 'אמירת הסליחות' ולימודים של גירסא כמו ספרי התיקונים ותהילים, כדלהלן.'יד

הנקרא בינה הסמוכים יחד. עכ"ל. וע' בדפוס ה"ר עשוש נ"י (שם) בציור הכונה. וע"ע להגרי"ח בספר בן יהוידע על מסכת ע"ז (דף יז.).

יג. הנה גם מי שאין לו יד בכונות הקבלה שכתבנו בהערה הקודמת, אעפ"כ יוכל לומר הנוסח הנזכר יהי רצון וכו'. כמו שהוא. ומהר"א פאפו בפלא יועץ (ערך תשובה) כתב הנוסח הנ"ל עם ההוספה. ראה שם.

תחינה בחצות לתיקון העם

ודע, כי יש הזדמנות גם בחצות לילה להתפלל על אחינו הרחוקים. היינו בשעת אמירת "תיקון חצות" שגם 'ריחוקם' של יהודים הללו זהו עצמו 'גלות השכינה בין הקליפות', כי שמו יתברך עלינו. ולצעוק "עד אנא תשכחנו תעזבנו לאורך ימים" - הכונה על הרחוקים גם כן. וכן שאר הפסוקים לכוונן על אחינו הנ"ל. כגון "עבדים משלו בנו" וגו', "בחורים טחון נשאו, ונערים בעץ כשלו" - שמרומז לטוחן בבית הסוהר, עפ"י מ"ש בסוטה (י.). ע"ש. ונערים בעץ כשלו, בו יחמו הנחמים אל האלים. ו"על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו". וכן הפסוק "למה תתענו ה' מדרכך, תקשיח לבנו מיראתך" וכן כהנה כונות, וזהו בחינת צעקה מלב, (ע' בזוה"ק פרשת שמות דף יט:). כי הכל בכונה של הלב. וגם עלינו הקרובים לתורה גם כן יש לנו עדיין מרחק מן השלימות וכו', וזהו הזמן לקונן על כל אלה. וה' יראה בעוניינו וריחוקנו, וישוב אלינו ויקרבנו, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אמן.

כמה למעט

יד. הנה הרב חיד"א בספר ברכי יוסף (סימן תקפא אות ו) כתב בזה"ל:

"יותר טוב בימים אלו להרבות סליחות ותחנונים עם הצבור מללמוד. הרב טור ברקת. וכן ראיתי לקצת רבנים שתמיד היו עסוקים בגופי הלכות ובחיבורים, ובחודש אלול היו מניחין קצת מסדרם ללמוד גירסא ותחנונים. עכ"ל. והעתיקו הרי"ח סופר בכף החיים (שם אות ז).

והקורא סובר כאילו היו מזניחין הלימוד. וליתא, כי אדרבא יש להרבות בלימוד התורה בחודש זה להרבות זכיות וסנגוריא אשר רק לימוד התורה הקדושה עושה זאת. וע"ע להיעב"ץ בהגהותיו לברכות (דף ח:) שלכן רב ביבי בר אביי היה רוצה להשלים שמו"ת במעלי יומא דכיפורי. אלא שכונת הרב טור ברקת שאע"פ שילמוד כדרכו כל השנה לילה ויום, מ"מ אותה שעה שמיוחדת ל"סליחות" בצבור באשמורת או בחצות אל ימנע מלכת עמם. אבל שאר כל הזמן - לימודו כרגיל, ואדרבא, ולהלן אעתיק לשונו. והוסיף עוד החיד"א שראה גם לגדולים שפינו מזמנם ללמוד "גירסא" ולא רק עיון. וגם פינו מזמנם לתחנונים. אבל בודאי אדרבא אין כונת הדברים למעט בכבוד העיון חלילה בימים אלו. רק הכונה שבל ישכח גם סליחות וגירסא. ולכן כתב "קצת" מסדרם וכו'.

וז"ל הרב טור ברקת (סימן תקפא אות א) הנ"ל: ולכן הירא את דבר ה' ורוצה להיות שושבינא דמטרוניתא, זה דרכו להיות בכל לילה (כל השנה) מתעורר מחצות ואילך, אמנם אז העיקר הוא "לעסוק בתורה". אמנם בימים אלו טוב להרבות סליחות ותחנונים עם הציבור, ואחר כך ללמוד עד אור הבוקר, או ילמוד מתחלה, כפי מנהג המקום וכו'. עכ"ל.

וראיתי בספר פלא יועץ (מערכת תשובה) שכתב לגבי עשרת ימי תשובה: "בימים אלו יניח עסק פלפולו ויהיה רק עסוק בקריאת ספרי מוסר ובדרכי התשובה ולשפוך שיחה וכו'. עכ"ל. נראה שבאלול לא כך. וגם מה שכתב שיהיה "רק" עסוק במוסר וכו', נראה דלאו דוקא. כי היתכן שיטוש לימודו?! אלא הכונה שאל יזלזל מלילך בדרכי התשובה ועוזריה היינו 'לימוד מוסר' ו'שיחה בינו לבין קונו'. וראה עוד בפלא יועץ (שם) שכתב לפני זה לענין "חודש אלול": ומרבים העם קצת בלימוד ספר התקונים וכ"ד (היינו תנ"ך) ומשניות ותהילים כפי השגת יד של כל אחד. עכ"ל. ה' יעזרנו.

מעלת הרגיל בתהילים

ובעיקר קריאת ספר תהילים, אשרי הרגיל בהם בכל יום, החל וגמור כל יום יומו, או לפחות כמה מזמורים בכל יום! ומטיב לעצמו הן לגופו הן לרוחו, ומסלק כל פורעניות, כאשר הובא בספרים. וע"ע להחיד"א בתחילת ספרו "יוסף תהילות", ובספרו מדבר קדמות (מערכת ת' אות כח) ועבודת הקודש (אות קיט), ונודע ביהודה קמא (א"ח סימן לה) ולרבינו חיים פלאג'י בהקדמה לספרו "כל הכתוב לחיים" (דף ג-ד והלאה).

ומספרים מעשה על זקן אחד שהיה דר בכפר, ורגיל בספר תהילים. והנה נפטר לעולמו ואח"כ נתגלה בחלום לאחד מבני הכפר ויאמר לו, דע לך שכל זמן אשר הייתי אני קורא תהילים היה הזכות מגינה עליכם. ובכן, עתה ברחו מיד מן הכפר כי כך וכך סכנה מרחפת, וכן היה.

וכתב החיד"א במדבר קדמות (שם) בשם רבינו אפרים: "כל האומר תהילים בכל יום כאילו קיים כל התורה כולה, וזהו (דברים לג, ג) "**ת**וכו **ל**רגליך ישא **מ**דברותך" ר"ת **תלים**, וסמיך ליה תורה צוה לנו משה". ע"כ.

קריאת תהילים כעוסק במשניות

וכבר אמרו בשוחר טוב (מזמור א): דבקש דוד המלך ע"ה "שיהא הקריאה בו כאילו עוסק בנגעים ואהלות". ומבואר בכמה ספרים דאינו סתם בקשה אלא בקשה שנתקבלה!. וכן מתבאר בדברי החיד"א בריש ספר יוסף תהילות (אות ז) וכן נראה מספר ראשית חכמה (דף פח ע"א). וכ"כ בספר דברי חכמים (לפני כשלש מאות שנה). וכל זה נראה לא כמ"ש בנפש החיים (שער ד פ"ב). וע"ע בזה בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סימן קיז) ובשו"ת שערי צדק להגר"ש חיראר (ח"ב סימן כב ונא) ושו"ת שער שמעון אחד (ח"ה סימן לא), ואשל אברהם בוטאשט (סימן מז ס"א) ומדבר קדמות (מערכת ת אות כח) ובספר שני לוחות הברית (יומא דף ג ע"ב ד"ה מנהג), ובירחון "אור תורה" סיון תשל"ז (עמוד מה) ובטבת תשנ"ו (סימן לו).

בגאולה) מוריי ורבותיי, כמו מו"ר הגאון ר' יהודה צדקה זצ"ל היה קובע לימוד במוסר טרם היה פותח אתנו השיעור בבוקר בגמרא בשעה תשע. וכך נהג מו"ר הגאון ר' בן ציון אבא שאול זצ"ל (ומזה הקליטו והוציאו הספר "אור לציון" חכמה ומוסר).

וכן כתב רבינו חיים פלאג'י בכף החיים (סימן כ אות ד): "וכל שכן אם מלמד לתלמידים, דידריכם ללמוד תחילה בספר הקדוש "ראשית חכמה" מעט בכל יום החל וגמור, וכן ע"ז הדרך בספר שבט מוסר וכו'. וכך היה מנהגינו בישיבתינו בית יעקב". ע"כ. וכן נהג החתם סופר כמובא במנהגיו (עמוד יח) בזה"ל: "קודם לימוד השיעור, פתח פיו בחכמה ללמוד ספר "חובת הלבבות" לערך רביעית שעה כדי להלהיב לב תלמידיו ליראת ה'. ע"כ. וכן נהג הרב הקדוש רבי מרדכי שרעבי זצ"ל עם קהל עדתו ועם תלמידיו, לימוד בספר "ראשית חכמה" כאשר מפורסם. וראיתי זאת בעיני בימי ילדותי כאשר הייתי נמצא בבית מדרשו.

בדורנו גם ת"ח חייב בלימוד המוסר

ודברים חוצבים כתב מרן החיד"א בספר דבש לפי (מערכת ת אות מא), ואלו דברי קודשו: ומכאן תוכחה לתלמידי חכמים שאינם רוצים ללמוד כי אם גמרא ופוסקים, ומבזים בלבם לת"ח שלומדים תנ"ך ומשניות וספרי מוסר, והן בעון לא יבינו כי האף אמנם דלימוד הגמרא יקר מאד וכו', מ"מ "כל זה היינו ללומד תורה לשמה בענוה ונזהר בדקדוקי מצות" כמו הראשונים שהיו קדושים מאד ונשמתם ממקום עליון, אבל בדור יתום זה כי גברה סט"א והיצר הרע רודף לתלמידי חכמים ביותר. אלו הת"ח שאינם רוצים ללמוד מוסר על הרוב הם מתגאים בלימודם וחושבים שהם חכמים גדולים, ומבזים הזקנים וגדולי דורם, ואינם מקפידים להתפלל כהוגן ופוגמים ברית הלשון הראות וכיוצא, ולכן אין תורתם רצויה כי אינה לשמה. עכ"ל הזהב. וסיים: "ומכל האמור התלמידי חכמים אשר נגע אלהים בלבם ימהרו לשוב וילמדו מוסר".

וראה גם ראה לרבינו חיים מואלוז'ין בספר נפש החיים (שער ד' פ"ח) ששלל את הקובעים כל עסקם רק במוסר דאינו נכון. אלא צריך קביעות בתורה כולה. ע"ש. וכתב עוד (שם פ"ט): ובאמת כי האדם הקבוע בעסק התורה "לשמה" איננו צריך לרוב עמל ויגיעה ואורך זמן העסק בספרי היראה וכו', כי התורה מעצמה

לג. ודעת לנבון נקל, כי כל דברים הללו אינם שוים בלי 'הרהורי תשובה', ולשוא מענה גופו.

נידוד שינה

לד. יש שהיו מתקדשים ונעורים כל הלילה (הנקרא "תיקון כרת") ועוסקים בתורה בכל ימי אלול, או מקצתם. ויוכל לעשות כן בליל שישי לפחות כפי כוחו (כשאין זה גורם לו הפרעות בלימודים).[כט]

כט. הנה בשער רוח הקודש (דף יא.) גילה לנו 'סוד': מי שניעור לילה אחד עם עסק התורה נפטר מ"כרת". וז"ל אות באות: ואגב נאמר חידוש: כי הנה מי שניעור כל הלילה ולא ישן כלל, ועוסק בתורה כל אותה הלילה, יהיה נפטר מעונש כרת אחד אם נתחייב ח"ו. וכל לילה אחת פוטר כרת אחד. עכ"ל. ועיין ב"יוסף בסדר" להחיד"א (סימן ב).

ומסופר על הגאונים רבי אברהם עדס ורבי יצחק שרים בהיותם בארם צובא, שארבעים יום רצופים - מראש חודש אלול עד יום כפור - ישבו בתיקון כרת ועסקו בתורה, וכמה שנים המשיכו במנהגם זה הקדוש. כמ"ש ב'פרי עץ הגן' הובא בספר 'ובכן צדיקים' (עמוד יז). והיינו כי מלבד שהוא תיקון כרת, עוד יש בו מעלה וסגולה להיות ניעור כל הלילה. וגם מעלת ה"עוסק בתורה בלילה" כמו שהפליגו בגמרא (תמיד לב:) "כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו". וכן אמרו (חגיגה יב:) שחוט חסד משוך עליו, ועוד. וכן מה שהפליגו בזוהר הקדוש שנעשה חבר עם כל פמלייא של מעלה, ושהקב"ה נכנס עמם, וכמו שכתוב 'היושבת בגנים חברים מקשיבים לקול השמיעיני'. ה' יזכה בזה לנו ולצאצאינו ולכל ישראל.

והנה זכורני כי הגאון מו"ר ר' בן ציון אבא שאול ע"ה אמר לנו בשיעורו, שמה שיש טוענים שסגולת תיקון כרת זהו דוקא כשלומד 'לימודים מסויימים', אינו כן, אלא פשט הדברים דסתם כל עסק התורה הוא פוטר מכרת. עכ"ד. וצ"ע במ"ש

סדר הסליחות

ימי רצון

קַמְתִּי בְּאַשְׁמֹרֶת, לְבַקֵּשׁ עַל עֲוֹנִי: וְנַפְשִׁי שְׁחַרְחֶרֶת, מִפְּנֵי
רוֹב זְדוֹנִי: רַחֵם עַל עֲדָתֶךָ, צֹאן מַרְעִיתֶךָ: אַשְׁרֵי
יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה אֲדֹנָי יאהדונהי עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֲדֹנָי יאהדונהי
אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ
וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה אֲדֹנָי יאהדונהי
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר
יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד
הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וְעֶזּוּז
נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־

טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אדני
יאהדונהי אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה אדני
יאהדונהי לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ
יְהוָה אדני יאהדונהי כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:
לְהוֹדִיעַ | לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה אדני יאהדונהי
לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל
אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם
בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
צַדִּיק יְהוָה אדני יאהדונהי בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־
מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה אדני יאהדונהי לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־
שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אדני יאהדונהי
אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:
תְּהִלַּת יְהוָה אדני יאהדונהי יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר

שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ | נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

אומר החזן חצי קדיש:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן) בְּעָלְמָא דִּי בְרָא
כִרְעוּתֵהּ, וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ, וִיקָרֵב
מְשִׁיחֵהּ. (אמן) בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל,
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא
מְבָרַךְ לְעָלַם לְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר,
וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלָּל, שְׁמֵהּ
דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן) לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא,
תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן)

בֶּן־אָדָם, מַה־לְּךָ נִרְדָּם, קוּם קְרָא
בְּתַחֲנוּנִים. שְׁפֹךְ שִׂיחָה, דְּרֹשׁ
סְלִיחָה, מֵאֲדוֹן הָאֲדוֹנִים. רְחַץ וּטְהַר, וְאַל
תְּאַחַר, בְּטֶרֶם יָמִים פּוֹנִים. וּמְהֵרָה, רוּץ
לְעֻזָּרָה, לִפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים. וּמְפֻשָּׁע, וְגַם
רֶשַׁע, בְּרַח, וּפְחַד מֵאֲסוֹנִים. אָנָּא שְׁעֵה,
שִׁמְךָ יוֹדְעֵי, יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִים. לְךָ אֲדֹנָי
הַצְּדָקָה. וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים.

עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם, עֵדוּתֵנוּ בְּכָל יוֹם פְּעָמַיִם, חַי וְקַיָּם הוּא, מָלֵא רַחֲמִים הוּא, מָלֵא זַכִּיוּת הוּא, כָּל־אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, וְאֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעַל, כִּי הַכֹּל מַעֲשֵׂה יָדָיו:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן אָמֵן:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאָרֶךְ גָּלוּתֵנוּ:
אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּרִיתְךָ זְכֹר וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ:
בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ:
בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם גְּזֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת:
גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם דְּרַשְׁנוּךָ הִמָּצֵא לָנוּ:
דְּרֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ׃

הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ׃

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׂבְרֵנוּ׃

וְנִקְרָא וְאַתָּה תַּעֲנֵנוּ׃

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ׃

זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ׃

זַכֵּנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ׃

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם חֲמֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ׃

חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ׃

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ׃

טַהֲרֵנוּ מִטֻּמְאוֹתֵינוּ׃

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ׃

בעשרת ימי תשובה מוסיפים

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים׃

כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים וַחֲסִידִים׃

כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים׃

כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכִיּוֹת׃

חֲקֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה, הָאָב עַל בְּנוֹ לֹא
חָסָה, וְלִבּוֹ אֶל כַּפַּיִם נָשָׂא, וַיַּרְא אֱלֹהִים
אֶת כָּל־ אֲשֶׁר עָשָׂה:

קָרָא מֵרֶחֶם מִשְׁחָר, תְּמוּר בִּנְךָ הַנִּבְחָר, וְהִנֵּה
אַיִל אַחַר, וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר:

חֲלִיפֵי אַזְכָּרָתוֹ, תִּכּוֹן כְּהַקְטָרָתוֹ, וְתַעֲלֶה לְךָ
תִּימְרָתוֹ, וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ:

יש מתחילים מכאן

זְכָרוֹן לְפָנֶיךָ בַּשַּׂחַק, לָעַד בַּסֵּפֶר יוּחַק,
בְּרִית עוֹלָם בַּל יֵמָחֵק, אֶת אַבְרָהָם
וְאֶת יִצְחָק:

קוֹרְאֶיךָ בָּאִים לָקוּד, בְּצָרָה עֲקֵדָה תִּשְׁקֹד,
וְצֹאנְךָ בְּרַחֲמִים תִּפְקֹד, פְּנֵי הַצֹּאן
אֶל עָקוּד:

עוֹרָה גְּבוּרָתְךָ לְהָקִיץ נִרְדָּמִים, לְמַעַנְךָ
תִּפְדֶּה חֲרֵדִים נִדְהָמִים, לְהַמְשִׁיךְ

תופיע!

הספר

ימי רצון

הלכות והנהגות לימי
חודש אלול

דברי מוסר מעוררי לבבות
בלשון צחה ומאירה
הכנה אמיתית לימים הנוראים

ובסוף הספר "סדר הסליחות המהודר"

מאת הגאון הגדול כמהר"ר **אלעזר זאב רז** שליט"א

בעל שו"ת מציון אורה ושא"ס, רבה של תל ציון

מחיר לרגל ההוצאה **20** ש"ח בלבד

להזמנות: 054-845-6041 או 02-9709118